

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาหรือวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน เพราะจะช่วยชี้ทางให้ผู้สอนเลือกวิธีสอนรวมถึงการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียน (เอกุมพร จามรมาน, 2531) Benjamin S. Bloom และคณะ ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งจุดมุ่งหมายแต่ละด้านก็มีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปกล่าวคือการวัดด้านพุทธิพิสัยจะเน้นการพัฒนาสมอง จิตพิสัยเน้นด้านพัฒนาจิตใจและทักษะพิสัยที่เน้นด้านการพัฒนาทักษะ เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานโดยงานที่ทำได้เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสมองหรือไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสมองก็ได้แต่มีจุดเน้นที่สำคัญคือ ผู้เรียนจะต้องมีการปฏิบัติงานแล้วมีผลงานแสดงออกมาให้เห็น การวัดผลด้านทักษะพิสัยจึงเป็นการวัดกระบวนการหรือผลงาน หรือทั้งกระบวนการและผลงาน กระบวนการวัดทักษะพิสัยมีขั้นตอนที่แตกต่างจากการวัดด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัยมาก เนื่องจากต้องมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติจริงและต้องมีการเก็บข้อมูล ที่ผู้สอนต้องใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในระหว่างปฏิบัติงาน (สุวิมล ว่องวานิช, 2535)

Airasion (1994) กล่าวถึงสภาพปัจจุบันของแบบวัดภาคปฏิบัติหรือแบบวัดด้านทักษะพิสัยยังมิได้มีผู้ศึกษาไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการวัดด้านพุทธิพิสัยหรือจิตพิสัยมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากการวัดภาคปฏิบัติหรือการสร้างเครื่องมือ

วัดทักษะพิสัยนั้นทำได้ยาก เนื่องจากครูผู้สอนยังไม่มีกระบวนการวางแผนในเรื่องของคะแนน หรือการกำหนดช่วงของคะแนน นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้สอนยังไม่มีกำหนดเกณฑ์ ในการประเมินอย่างชัดเจน (Stiggings และ Bridgeford, 1985) - สำหรับ ปัญหาเรื่องการวัดทักษะปฏิบัติทางดนตรีที่พบในระดับต่าง ๆ ได้แก่ (ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา, 2527 สุวิมล ร่องวานิช, 2535 และจันตรี คุปตะวาทีน, 2536)

ครูผู้สอนยังขาดความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับแนวการปฏิบัติการจัดและประเมินผล ครูไม่ได้มีการประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอน และพบว่าครูผู้สอนไม่นิยม สร้างเครื่องมือวัดผลเอง เพราะไม่มีเวลาและขาดความรู้ในเรื่องการสร้าง และ พัฒนาแบบวัดภาคปฏิบัติหรือการวัดทางด้านทักษะพิสัย อีกทั้งการวัดผลการปฏิบัติครู มักจะให้เด็กเรียนสอบเป็นกลุ่มมากกว่าการสอบรายบุคคล รวมไปถึงการวัดภาคปฏิบัติ ไม่สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่องเพราะมีปัญหาในเรื่องเวลา บุคลากรและสถานที่ จากสภาพปัญหาในการวัดทักษะพิสัยโดยเฉพาะในวิชาดนตรีที่เสนอมาย่างต้น จะเห็น ได้ว่าจำเป็นอย่างไร ที่ต้องมีการพัฒนาเครื่องมือวัดผลด้านทักษะพิสัยที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้การวัดผลด้านนี้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยควรจะมีการพัฒนาเครื่องมือวัด ทักษะพิสัยในระดับชั้นต่าง ๆ และวิชาต่าง ๆ ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ซึ่งจากปัญหา ดังกล่าวข้างต้นพบว่า วิชาปีพาทย์ 3 ซึ่งเป็นวิชาในระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 2 ก็ ประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน

การจัดการศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาศิลปะสามารถ นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อและปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดสุนทรียภาพและ จินตนาการ รู้คุณค่าของศิลปะวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของชาติ (กองศิลปศึกษา, 2538) โดยมีวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั่วประเทศ ในสังกัดกรมศิลปากร เป็นผู้จัดการศึกษา ซึ่งหลัก สูตรนาฏศิลป์ชั้นกลางนี้จะเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และวิชาปีพาทย์ 3 เป็น วิชาในกลุ่มเลือกปฏิบัติศิลปะตามสาขา ของนักเรียนที่เลือกปฏิบัติศิลปะสาขาดุริยางค์

ไทย (เป๊พาทย์) ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) เป็นวิชาที่นักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 2 สาขาดนตรีไทย (เป๊พาทย์) ทุกคนต้องเรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นหนักในด้จนปฏิบัติโดยเรียนสัปดาห์ละ 13 คาบ ซึ่งวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์และวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ได้กำหนดคะแนนตลอดภาคเรียนวิชาเป๊พาทย์ 3 ในอัตราส่วนภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และภาคจิตพิสัยเป็น 20:70:10 โดยแยกเป็นการวัดผลภาคทฤษฎีระหว่างภาค 10 คะแนน การวัดผลทฤษฎีปลายภาค 10 คะแนน การวัดผลภาคปฏิบัติ 70 คะแนนและการวัดผลภาคจิตพิสัย 10 คะแนน โดยในวิชานี้อาจารย์ผู้สอนจะสอนภาคทฤษฎีก่อนในแต่ละเพลง แล้วจึงสอนในภาคปฏิบัติโดยวิธีการต่อเพลงให้นักเรียน โดยจะมีเครื่องดนตรีไทยใช้ในการฝึก ครูจะเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน การประเมินผลงานของนักเรียน กระทำโดยดูและฟังการบรรเลงเครื่องดนตรีของนักเรียน จะเห็นได้ว่าการวัดที่เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชานี้ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติคือการวัดทางด้านทักษะพิสัยหรือการวัดในภาคปฏิบัติ เนื่องจากว่าทักษะในการบรรเลงดนตรีไทยนั้นต้องมีการแสดงออกทางกาย และเป็นวิชาที่ใช้การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมาก (สุมิล ร่องวานิช, 2535) เป็นการวัดความสามารถในการปฏิบัติของนักเรียนโดยให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมาด้วยการกระทำโดยถือว่าการปฏิบัติเป็นความสามารถในการผสมผสานหลักการและวิธีการต่าง ๆ ที่ได้รับการฝึกฝนมาให้ปรากฏออกมาเป็นทักษะของนักเรียน (ประภาพร ศรีตระกูล, 2526) และในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาตินั้น ยังไม่มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยมากนัก อีกทั้งยังไม่มีผู้ใดที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาแบบวัดภาคปฏิบัติในวิชาเป๊พาทย์ 3 (ฆ้องวงใหญ่)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติวิชาเป๊พาทย์ 3 (ฆ้องวงใหญ่) ที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปประเมินผลการเรียนการสอนและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.2.1 สร้างแบบวัดภาคปฏิบัติวิชาเปียโน 3

1.2.2 หาคุณภาพของแบบวัดภาคปฏิบัติเปียโน 3 ที่สร้างขึ้น ในด้าน
ความตรง ความเที่ยง ความยากง่าย และอำนาจจำแนก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 2 และระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 3 ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดและวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ที่เลือกเรียนสาขาวิชาเอกดุริยางค์ไทย (เปียโน) ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลางพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534)

1.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเปียโน 3 และนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเปียโน 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ของวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์และวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดที่ได้มาโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 22 คน

1.3.3 การศึกษาค้นคว้านี้ ศึกษาเฉพาะในเนื้อหาวิชาเปียโน 3 หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 2 ซึ่งเป็นวิชาเลือกปฏิบัติศิลป์สำหรับนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาเอกดุริยางค์ไทย (เปียโน) ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ในเรื่องเพลงโหมโรง เพลงเถา และเพลงระบำ และเครื่องดนตรีไทยที่จะศึกษาในครั้งนี้คือฆ้องวงใหญ่เท่านั้น

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

วิชาปีพาทย์ 3 เป็นวิชาในกลุ่มวิชาเลือกปฏิบัติศิลปะตามสาขาของนักเรียนที่เลือกปฏิบัติศิลป์สาขาศูนย์วิจัยวงค์ไทย (ปีพาทย์) ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534)

แบบวัดภาคปฏิบัติวิชาปีพาทย์ 3 (ห้องวงใหญ่) หมายถึงแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติห้องวงใหญ่ และแบบประเมินผลการปฏิบัติห้องวงใหญ่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินผลการเรียนการสอนวิชาปีพาทย์ 3 ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534) ซึ่งแบบทดสอบทั้ง 2 ชนิด มีรายละเอียดดังนี้

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ เป็นแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติห้องวงใหญ่ เพลงโหมโรง เพลงเถา และเพลงระบำ เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 3 ฉบับคือ

แบบทดสอบฉบับที่ 1 เป็นแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติเพลงโหมโรง จำนวน 15 ข้อ

แบบทดสอบฉบับที่ 2 เป็นแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติเพลงเถา จำนวน 15 ข้อ

แบบทดสอบฉบับที่ 3 เป็นแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติเพลงระบำ จำนวน 15 ข้อ

แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นแบบประเมินผลการปฏิบัติห้องวงใหญ่เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 3 ฉบับ คือ แบบประเมินผลการปฏิบัติห้องวงใหญ่ประเภทเพลงโหมโรงในการวิจัยครั้งนี้ใช้เพลงโหมโรงสั้น แบบประเมินผลการปฏิบัติห้องวงใหญ่ประเภทเพลงเถา และแบบประเมินผลการปฏิบัติห้องวงใหญ่ประเภทเพลงระบำ

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์การสอนดนตรีไทยตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และหรือ ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านดนตรีไทยแต่ไม่ได้ทำการสอน และหรือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย จำนวน 9 คน

ความเที่ยง หมายถึง ความคงเส้นคงวาของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ ซึ่งในครั้งนี้นั้นแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ได้วัดเพียง 1 ครั้งแล้วหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของเครื่องม้วัด โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 ส่วนแบบประเมินผลการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่หาค่าความเที่ยงของแบบประเมิน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากสูตรของสัลยที และหาค่าความเที่ยงของผู้ประเมินผลการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่จากการให้คะแนนเฉลี่ยจากผู้ประเมิน 2 คน (Reliability of Average Ratings)

ความตรง หมายถึง ผลของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ และผลของแบบประเมินผลการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ ของแบบวัดภาคปฏิบัติวิชาที่พาทย์ 3 ที่สามารถวัดได้ถูกต้องและแม่นยำ โดยแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่หาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและพฤติกรรม จากนั้นหาค่าความสอดคล้องของการพิจารณาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จะต้องมีค่าสูงเกินร้อยละ 80 ในทุกข้อ (อุทุมพร จามรมาน, 2535) สำหรับแบบประเมินผลการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ หาค่าความตรงของการวิเคราะห์งาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความตรงเชิงจำแนก (Discrimination Validity) โดยการทดสอบค่าที (t-test)

ความยากง่ายของข้อสอบ หมายถึง สัดส่วนของนักเรียนที่ตอบข้อสอบในแต่ละข้อถูกเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าสอบทั้งหมด ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง .20 ถึง .80 ซึ่งเป็นระดับความยากง่ายที่มีความเหมาะสมกับการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในชั้นเรียน (อุทุมพร จามรมาน, 2535)

อำนาจจำแนกของข้อสอบ หมายถึง ประสิทธิภาพของข้อสอบในการจำแนกความแตกต่างระหว่างนักเรียนในกลุ่มคะแนนสูง และนักเรียนในกลุ่มคะแนนต่ำ ซึ่งแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไปควรมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จึงจะให้ได้ (อุทุมพร จามรมาน, 2535)

กลุ่มตัวอย่างที่รู้แล้ว (Known Group) หมายถึงผู้ที่ได้ต่อเพลงใหม่โรงเพลงเก่าและเพลงระบำมาแล้ว โดยมีการฝึกฝน ฝึกซ้อมเป็นประจำและได้มีโอกาสเข้าร่วมการแสดงดนตรีไทยเสมอ ๆ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1.5.1 ได้แบบวัดภาคปฏิบัติวิชาปีพาทย์ 3 ระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ที่มีคุณภาพ

1.5.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของวิชาปีพาทย์ 3

1.5.3 เป็นแนวทางในการนำแบบวัดภาคปฏิบัติที่สร้างขึ้นไปประยุกต์ใช้ใน ระดับชั้นอื่น ๆ ได้